

Znanstveni kolokvij

SREDNJOEUROPSKI KNJIŽEVNI DIJALOZI

(kulture, jezici i književnosti u kontaktu)

PROGRAM I KNJIŽICA SAŽETAKA

Dubrovnik (Ljetnikovac Bunić Kaboga, 13. - 16. travnja 2016.)

SREDNJOEUROPSKI KNJIŽEVNI DIJALOZI

(kulture, jezici i književnosti u kontaktu)
Dubrovniku (Ljetnikovac Bunić Kaboga, 13. - 16. travnja 2016.)

Konzulat Mađarske u Hrvatskoj, Dubrovnik u suradnji sa Sveučilištem u Dubrovniku i Zakladom Caboga Stiftung organizira znanstveni kolokvij **Srednjoeuropski književni dijalozi** (kulture, jezici i književnosti u kontaktu) u Dubrovniku u prostoru Ljetnikovca Bunić Kaboga u razdoblju od 13. do 16. travnja 2016. godine.

Kroz komparatističke rasprave propitivat će se položaj hrvatske književnosti u srednjoeuropskom i mediteranskom kontekstu i u književnim dijalogima uspostavljati relacije hrvatske i drugih književnosti kroz društvenopovijesni pregled. Isto tako valorizirat će se hrvatska, posebice dubrovačku književnost, s motrišta raznolikih kulturnih, društvenih, povijesnih i političkih utjecaja kojima je tijekom povijesti bila izložena, analizirati povijesni i književni procesi u multikulturalnim dodirima i prožimanjima.

Sudionici i gosti istaknuti su sveučilišni nastavnici, povjesničari i teoretičari jezika i književnosti, novinari i urednici iz Hrvatske, Mađarske, Srbije, Slovenije i Češke.

PROGRAM

13. 04. 2016.

– dolazak sudionika, registracija

14. 04. 2016.

10 sati – otvaranje skupa, pozdravni govori

11 sati – prvi dio predavanja

12 sati – domjenak

13 sati – drugi dio predavanja, rasprava

15. 04. 2016.

10 sati – posjet Sveučilištu u Dubrovniku

11 sati – edukacijski izlet u Konavle

(Sokol grad, utvrda u mjestu Dunave, AR ATELIER akademske slikarice Antonie Rusković Radonić, upoznavanje s proizvodnjom svile, tradicijskim radionicama konavoskog veza, oslikavanja svile i keramike, ručak u seoskom domaćinstvu)

20 sati – zatvaranje skupa, svečana večera

16. 04. 2016.

– odlazak sudionika

SUDIONICI

- **Irena Arsić** (Univerzitet u Nišu, Srbija)
O povijesnim dramama Dubrovčanina Matije Bana
- **Robert Bacalja** (Sveučilište u Zadru)
Ruska književnost u zadarskoj periodici u vrijeme moderne
- **Katja Bakija** (Sveučilište u Dubrovniku)
Niko Veliki Pucić, prvi urednik godišnjaka „Dubrovnik. Zabavnik narodne štionice dubrovačke za godinu 1867.“
- **Renáta Balatinácz** (Hrvatska redakcija Mađarskog radija i televizije, Pečuh, Mađarska)
Hrvatska redakcija mađarskog radija i televizije, Pečuh
- **Branka Blazsetin** (Medijski centar Croatica, Budimpešta, Mađarska)
Dvadeset i pet godina samostalnog tjednika Hrvata u Mađarskoj
- **István Blazsetin** (Sveučilište u Pečuhu, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj)
Hrvatski književnopovijesni diskurz i književnost Hrvata izvan Hrvatske
- **Alenka Jensterle-Doležal** (Karlovo sveučilište u Pragu, Republika Češka)
Dramski opus Iva Vojnovića i Ivana Cankara u češkoj kulturi početkom 20. stoljeća
- **Marko Jesenšek** (Sveučilište u Mariboru, Slovenija)
Slovensko-hrvatski jezični kontakti u panonskom prostoru do sredine 19. stoljeća (na primjeru crkvene književnosti)
- **Irvin Lukežić** (Sveučilište u Rijeci)
Mađarske teme u hrvatskim feljtonima riječkoga književnika Ive Grohovca-Dovičića
- **Dinko Šokčević** (Mađarski institut u Zagrebu, Budimpešta-Zagreb)
Slike iz prošlosti hrvatsko-mađarskih kulturnih veza
- **Sanja Vulić** (Sveučilište u Zagrebu)
Jezik Antuna Paska Kazalija u kontekstu jezika hrvatske književnosti 19. Stoljeća

SAŽETCI

Izv. prof. dr.sc. Irena Arsić

Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu
Šumatovačka, Niš, Srbija
irena.arsic@filfak.ni.ac.rs

O povijesnim dramama Dubrovčanina Matije Bana

Dramski rad Dubrovčanina Matije Bana (1818.-1903.) bio je dio njegovog nacionalnog, ideološkog i političkog djelovanja.

U radu će se u tom smislu analizirati njegove drame *Car Lazar ili Propast na Kosovu*, *Knez Nikola Zrinjski* i *Marojica Kaboga*, s tematikom iz srpske, hrvatske i dubrovačke povijesti.

Izv. prof. dr. sc. Robert Bacalja

Sveučilište u Zadru
Ulica Mihovila Pavlinovića 1
23000 Zadar, Republika Hrvatska
rbacalja@unizd.hr

Ruska književnost u zadarskoj periodici u vrijeme moderne

U radu će se analizirati posrednički članci i prijevodi ruskih pisaca u *Narodnom listu*, *Smotri Dalmatinskoj*, *Iskri*, *Glasniku Matice dalmatinske*, *Lovoru* i dr. a napose recepcija Lava Nikolajevića Tolstoja. Pritom će se istaknuti društvene, političke i kulturne prilike u Zadru u to doba i mogući zaokret prema prijevodima iz slavenskih literatura, osobito prema onima iz ruske književnosti. U izlaganju će se osvrnuti i na zastupljenost ruske književnosti u dalmatinskoj periodici iz toga doba, zasebno u dubrovačkim novinama.

Doc. dr. sc. Katja Bakija

Sveučilište u Dubrovniku
Branitelja Dubrovnika 29
20000 Dubrovnik, Republika Hrvatska
e-mail: kbakija@unidu.hr

**Niko Veliki Pucić, prvi urednik godišnjaka „Dubrovnik.
Zabavnik narodne štionice dubrovačke za godinu 1867.“**

Niko Veliki Pucić brat poznatijeg i mlađeg Meda Pucića, rođen je 5. veljače 1820. u Dubrovniku a pripada starom dubrovačkom plemićkom rodu koji se u Dubrovniku može pratiti od 13. stoljeća. Kao najstariji sin bio je predodređen da se brine o obiteljskim posjedima – Pucići su imali imanja u Rijeci Dubrovačkoj, Župi Dubrovačkoj i Konavlima. Nakon završene osnovne škole i gimnazije u Dubrovniku završio je dvogodišnji tečaj filozofije u Sjemeništu Santa Maria della Salute u Veneciji.

Kao i svi dubrovački vlastelini bio je izrazito antiaustrijski raspoložen, a kao istaknuti pripadnik narodne stranke zastupao je ideju sjedinjenja Dalmacije i Dubrovnika s Bansom Hrvatskom. Gorljivo se zalagao za ostvarenje hrvatske cjelokupnosti, uvođenje hrvatskog jezika i jedinstvenih propisa na cijelom hrvatskom prostoru, a protiv izoliranosti Dalmacije i dalmatinskog autonomaštva. Sudjelovao je u radu Hrvatskog sabora od početka i bio blizak s Ivanom Kukuljevićem, Ivanom Mažuranićem, Franjom Račkim, Ljudevitom Vukotinovićem, Lukom Botićem, a njegovom prijateljstvu i druženjima s Josipom J. Strossmayerom pripada posebno mjesto. Aktivno je pomagao i podržavao kulturne programe i književnu produkciju, sudjelovao je u otvaranju Narodne štionice dubrovačke (otvorene 15. prosinca 1863.) i bio je prvi urednik godišnjaka koji je štionica tiskala – „Dubrovnik. Zabavnik narodne štionice dubrovačke za godinu 1867.“ Godišnjak je tiskan u tiskari Antuna Zanonija u Splitu, a pojava tog prvog godišta imala je popriličan odjek.

Renáta Balatinác

Hrvatska redakcija Mađarskog radija i televizije
Rácvárosi út 70., 7634 Pečuh
Mađarska
renata.balatinacz@mtv.hu

Hrvatska redakcija mađarskog radija i televizije, Pečuh

U Pečuhu djeluju Hrvatska redakcija Mađarskog radija te Hrvatska redakcija Mađarske televizije, koje pripremaju emisije na hrvatskom jeziku. Radijske emisije od 12. siječnja 1953. godine, a televizijske emisije od kolovoza 1978. godine. Od 1992. pri Mađarskoj televiziji djeluje samostalna Hrvatska redakcija, a od 1993. samostalna Hrvatska redakcija pri Mađarskom radiju. Od sredine 2011. godine spomenute djeluju kao javni državni mediji pri MTVA (Fond za podupiranje medijskih usluga i upravljanje imovinom) u jednom uredništvu s dvosatnim dnevnim zemaljskim radijskim emisijama od 8 do 10, i 26 minutnoj tjednoj zemaljskoj televizijskoj emisiji. Prvenstveni cilj redakcije je informirati slušatelje i gledatelje o političkim i kulturnim događajima Hrvata u Mađarskoj.

Branka Blazsetin

Medijski centar Croatica, Budimpešta
Nagymező u. 68, 1065 Budimpešta, Mađarska
blazetin.branka@croatica.hu

Dvadeset i pet godina samostalnog tjednika Hrvata u Mađarskoj

Uloga medija u modernom društvu od iznimmnoga je značaja. Osim uobičajenih zadaća mediji manjinskih zajednica imaju i svoju specifičnu ulogu. Oni čine informativni temelj zajednice, čuvaju i razvijaju materinski jezik, jačaju nacionalni identitet, bave se temama kojima ostali mediji (u Hrvatskoj i Mađarskoj) ne poklanjaju pozornost i obavljaju društvenu kontrolu zajednica. *Hrvatski glasnik* dio je sedamdesetogodišnjeg kontinuiteta tjednog lista i za Hrvate u Mađarskoj. On se od 1946. do 1991. zvao *Sloboda*, *Naše novine* pa *Narodne novine*, i bio tjednik Hrvata, Srba i Slovenaca u Mađarskoj. Od 2. svibnja 1991. Hrvati u Mađarskoj imaju samostalan tjednik *Hrvatski glasnik*.

Današnji Medijski centar Croatica ujedinjuje sljedeće medijske platforme: *Hrvatski glasnik*, tjednik Hrvata u Mađarskoj, Internetski radio hrvatske zajednice u Mađarskoj, Radio Croaticu, online www.glasnik.hu, www.radio.croatia.hu, te dva samostalna facebook profila Hrvatski glasnik i Radio Croatica.

Glavne su zadaće Medijskog centra Croatica, zadovoljavanje potreba Hrvata u Mađarskoj za svestranim informiranjem na hrvatskom jeziku, (politički, društveni, kulturni, vjerski, poučni itd. sadržaji), čuvanje i širenje hrvatskog pisma i govora u svim društvenim segmentima, čuvanje i njegovanje sveukupnoga hrvatskog kulturnog nasljeđa, jačanje nacionalne svijesti, populariziranje hrvatskoga jezika, hrvatske povijesti, kulture i nacionalne baštine, prinosi iz svih hrvatskih regija, naselja u Mađarskoj, svih područja života Hrvata u Mađarskoj, unapređivanje i razvijanje medijskoga prostora, kroz različite oblike medija – tiskane i elektronske (novine, radio i mrežne stranice, audiovizualne zapise), objektivno, nepristrano i svestrano informiranje.

Dr. sc. István Blazsetin

Filozofski fakultet, Sveučilište u Pečuhu
Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj
Esze Tamas u.3, Pečuh, Mađarska
blazsetin.istvan@pte.hu>

Hrvatski književnopovijesni diskurz i književnost Hrvata izvan Hrvatske

Hrvatski književnopovijesni diskurz sve do najnovijih vremena nije se ozbiljno pozabavio problemom hrvatske književnosti koja nastaje izvan prostora Republike Hrvatske. Hrvatska književnopovijesna djela samo u iznimnim slučajevima govore o književnosti koja nastaje izvan matičnoga prostora, stoga je još uvijek malo informacija u javnosti na primjer o hrvatskoj emigrantskoj književnosti ili o književnosti tzv. autohtonih hrvatskih zajednica.

Jedina „cjelovita“ (pod riječju cjelovita razumijevam povijesni pregled hrvatske književnosti od početaka pismenosti pa do suvremenosti autora) povijest hrvatske književnosti koja posvećuje pozornost i ovom korpusu hrvatske književnosti je *drugo, znatno prošireno* izdanje *Povijesti hrvatske književnosti* (2004.) Dubravka Jelčića. U prvo izdanje svojega pregleda Jelčić je uključio, kako je on nazvao, emigrantsku književnost, ali o književnosti hrvatskih nacionalnih manjina nije napisao ništa. U drugom izdanju u poglavlju *Hrvatski književnici u susjednim zemljama* na deset stranica govori o književnosti Hrvata u Austriji, Mađarskoj i Srbiji. Tekst, već i zbog svoga obima, nužno mora biti nepotpun, ali osim toga donosi i brojne netočnosti i krive informacije. Ipak, ova je knjiga akademika Jelčića za hrvatske autohtone zajednice iznimno važna jer se prvi put dogodilo da je književnost Hrvata iz Austrije, Mađarske i Srbije prikazana u sklopu cjelovitoga pregleda hrvatske književnosti od početaka do naših dana.

Doc. dr. sc. Alenka Jensterle-Doležal

Filozofski fakultet, Karlovo sveučilište u Pragu

Ovocný trh 3-5, 116 36 Prag 1

Republika Češka

dolezalova.l@volny.cz

**Dramski opus Iva Vojnovića i Ivana Cankara
u češkoj kulturi početkom 20. stoljeća**

U ovom radu želimo istaknuti bogatu recepciju ova dva autora u češkoj kulturi, koja je na početku 20. stoljeća bila dio habsburškog prostora. Prag je bio u Austro-Ugarskoj jedno od dominantnih središta češke, ali i drugih kultura (židovske i njemačke zajednice) i enklave hrvatske moderne, koja je tiskala časopis *Hrvatska misao*. U Austro-Ugarskoj je postojao i „zajednički književni trg“. Literarni život različitih kultura bio je vrlo intezivan. To se nastavilo i poslije Prvog svjetskog rata kada je i kultura južnoslavenskih naroda zauzimala posebno mjesto u Pragu. U tom smislu nas zanima recepcija dvaju kanoniziranih autora: Hrvata Iva Vojnovića (1857.–1929.) i Slovenaca Ivana Cankara (1876.–1918.). Obojica su bili u slovenskoj i hrvatskoj moderni već za života kanonizirani autori. Recepcija njihova opusa u Pragu je bila vrlo bogata. Cankarove drame prikazivale su se na praškim pozornicama od početka stoljeća s vrlo pozitivnim kritikama, a slično je bilo i s Vojnovićem čija je recepcija bila intenzivna posebice u dvadesetom i tridesetom desetljeću 20. stoljeća.

Prof. dr. sc. Marko Jesenšek

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mariboru
Koroška cesta 160, 2000 Maribor
Slovenija
marko@jesensek.si

**Slovensko-hrvatski jezični kontakti u panonskom prostoru
do sredine 19. stoljeća (na primjeru crkvene književnosti)**

Slovinci i Hrvati stoljećima su njegovali i razvijali bliske jezične, literarne i kulturne odnose. Značajno su ih obilježili Ćiril i Metod i njihovo starocrkvenoslavensko bogoslužje u 9. stoljeću, da bi se potom ti kontakti nastavili u oblikovanju kajkavskog i prekomurskog književnog jezika sve do sredine 19. stoljeća kada su prekomurski i kajkavski prešli u okvire dijalekta.

Kajkavski je Prekmurcima dugo bio zamjenski književni jezik u crkvi – gotovo sto godina su se koristili *Szveti evangeliomi*, koje je tiskao Nikola Krajačević Sartorius (*Kraiacsevich*) godine 1651 u Gradcu, snažni međujezični uplivi također su prisutni i u *Martjanskoj pesmarici I*, najstarijem sačuvanom prekomurskom rukopisu (16. i 17. stoljeće). Posebice značajni hrvatsko-slovenski jezični kontakti vezani su uz suradnju Ljudevita Gaja i Stanka Vraza u prvoj polovini 19. stoljeća.

Izv. prof. Irvin Lukežić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci
Sveučilišna Avenija 4, 51000 Rijeka
Republika Hrvatska
ilukezic2@ffri.hr>

Mađarske teme u hrvatskim feljtonima riječkoga književnika Ive Grohovca-Dovičića

Pučki književnik i novinar Ivo Grohovac Riječanin (Dovičić) (1875.-1914.), rodom iz Grohova nedaleko Rijeke, uoči Prvog svjetskog rata bio je jedan od najistaknutijih intelektualaca među riječkim Hrvatima. Karijeru je započeo kao službenik, a kasnije se posvetio publicističkom radu, pišući pjesme, feljtone, priče koje objavljuje u lokalnom tisku. Bio je književni samouk. U svome riječkom putopisu na njegovo djelovanje posebno se osvrnuo Antun Gustav Matoš, koji ga je posebno cijenio radi njegova iskrenoga domoljublja i predanosti hrvatskoj riječi u tada prilično odnarođenoj Rijeci. Na Grohovca su posebno djelovali slovenski književnici, a u hrvatskoj književnosti realisti. U svojim feljtonima na humorističan i satiričan način obrađuje mnoge aktualne pojave. U radu se posebno govori o njegovim mađarskim temama, te se iznose neki karakteristični primjeri.

Doc.dr.sc. Dinko Šokčević

Mađarski institut u Zagrebu, Budimpešta-Zagreb
Augusta Cesarca 10, 10000 Zagreb
Republika Hrvatska
denes.sokcsevits@bbi.hu

Slike iz prošlosti hrvatsko-mađarskih kulturnih veza

Malo je naroda u Europi čija se povijesna sudbina tijekom stoljeća toliko ispreplitala kao sudba Hrvata i Mađara. Veći dio svoje prošlosti proveli su u istoj državnoj zajednici. Taj suživot je trajao 816 godina i u najvećem svom dijelu služio je interesima oba naroda. Tajna te pretežito mirne koegzistenci pod istim vladarima je u uskoj povezanosti kultura dviju, po jeziku vrlo udaljene nacije. Pripadnije zapadnome kršćanstvu i zapadnoeuropskom civilizacijskom krugu bila je jača spona, nego jezične barijere koje su ih razdvajale. Uzajamna kulturna prožimanja ostavila su dubok trag u kulturnoj sferi Hrvata i Mađara do dana današnjega, iako oni toga često i nisu bili svjesni, posebice nakon utjecaja nacionalnih politika na pristup zajedničkoj povijesti 19. i 20. stoljeća. Od kraja 19. stoljeća do danas istodobno je nastao cijeli niz znanstvenih radova koji su otkrivali veze Hrvata i Mađara na području književnosti, glazbe, likovnih umjetnosti, znanosti, itd. Ali kulturni dodiri nisu se ograničavali samo na umjetničku sferu, nego i na političku kulturu, na pravne tradicije, na kulturu ponašanja i način života, nošnju, gastronomiju itd.

Cilj moga izlaganja nije prikazivanje cjelovite vizure tih veza, nego samo predstavljanje dijelova te ogromne, višeslojne i impozantne slike, s posebnim malim osvrtom na veze mediteranskog Dubrovnika i srednjoeuropskog Budima, udaljene ugarske prijestolnice.

Izv. prof. dr. sc. Sanja Vulić

Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu
Borongajska cesta 83 d
Republika Hrvatska
sanja.vulicc@gmail.com

Jezik Antuna Paska Kazalija u kontekstu jezika hrvatske književnosti 19. stoljeća

Dubrovčanin Antun Pasko Kazali pripada hrvatskim književnicima poslijepreporodnoga razdoblja, koje je počelo 50-ih godina 19. stoljeća. Autor je većega broja književnih djela, a u ovom će se izlaganju s jezičnoga aspekta analizirati njegovo djelo u stihovima, naslovljeno *Glas iz pustinje. Pjesanca* iz 1861., te spjev *Grobnik* iz 1863. Analiza će obuhvatiti sve jezične razine (fonološku, morfološku, tvorbenu, sintaktičku i leksičku), a također i Kazalijeva pravopisna rješenja. Primjeri iz Kazalijevih djela analizirat će se u kontekstu jezika hrvatske književnosti u 19. stoljeću. Pokazat će se u kolikoj se mjeri Kazalijeva jezična rješenja uklapaju u književnojezičnu situaciju njegova doba. Također će se pokazati koje su njegove jezične specifičnosti u odnosu na ostale autore te utvrditi čime su te specifičnosti uvjetovane.

Dubrovnik, travanj 2016.

Konzulat Mađarske u Hrvatskoj, Dubrovnik

CABOGA
STIFTUNG

Zaklada Caboga Stiftung

Sveučilište u Dubrovniku